

Еуро Блиц: Интервју са високим представником Валентином Инцком

Разговарао: Слободан Попадић

Еуро Блиц: Који потез ћете повући ако Народна скупштина Српске, у року који сте навели, не повуче повеће Момчилу Крајишнику, Биљани Плавшић и Радовану Караџићу? У Бањалуци се спекулише да ћете неког смијенити?

Валентин Инцко: Одредио сам крај априла као крајњи рок имајући у виду заседање Савета безбедности УН-а које ће се одржати почетком маја, а на којем ћу Савету безбедности презентовати свој извештај о ситуацији у БиХ.

Још увек има довољно времена да политичка елита РС учини исправну ствар и да уклони терет који су ставили на плећа грађана РС доношењем одлуке да, у њихово име, одликују осуђене ратне злочинце. Народна скупштина РС, као институција која је послала званичан позив на ову свечаност и која је доделила ова одликовања, сада има прилику да целом свету покаже какву РС жели у будућности: модеран ентитет који поштује универзалне људске вредности или ентитет који жели да буде препознат као место које слави ратне злочинце.

По мом мишљењу, избор је ту лак и једноставан, ако размислите што желите да оставите иза себе генерацијама које долазе.

Еуро Блиц: У писму Народној скупштини РС, између осталог,

наводите да би се повлачењем повеља „уклонила колективна одговорност са српског народа“. Како један народ може да буде колективно одговоран за потезе политичара? Да ли сте свјесни тежине ових ријечи?

Валентин Инцко: Народна скупштина РС је највише законодавно тело овог ентитета. Људе који сачињавају то тело, посланике и руководство, изабрао је народ и они представљају народ. Оно што они раде у Народној скупштини Републике Српске, раде у име народа.

Одликовањем осуђених ратних злочинаца ствара се утисак колективне одговорности бирача, не за почињене ратне злочине него за величање ратних злочинаца. Још једном кажем, ради се само о величању ратних злочинаца у име народа. Желим ову разлику јасно истаћи свим оним који коментаришу ову тему.

И још једном ћу поновити: не постоји колективна одговорност за почињене ратне злочине. Хашки трибунал никада није судио читавим народима него је судио појединцима.

Скупштинска одликовања не могу променити правне чињенице које је утврдио Међународни кривични суд за бившу Југославију. Српски народ је храбар и частан народ и сигуран сам да ће наћи право решење.

Еуро Блиц: Због ове, али и неких ранијих ситуација, у Републици Српској је перцепција таква да је високи представник против РС и српског народа. Како гледате на такве ставове, да ли сматрате да је требало да урадите нешто да би се таква слика промијенила?

Валентин Инцко: Као што сам већ рекао, српски народ је храбар и частан народ. Радио сам у Београду, у бившој Југославији, од 1982. до 1986. Као млади аташе за културна питања у Аустријској амбасади, упознао сам неке заиста изузетне људе, Србе, попут архитекте Бранка Пешића, који је после архитеката Богдана Несторовића и Александра Дерока градио и завршио велелепну цркву Светог Саве у Београду.

Миодраг Ђукић, још један изванредан српски родољуб, а касније министар културе, и Бранко Пешић су ме позвали да дам свој допринос цркви. Одлучио сам да урадим нешто друго и уз договор с њима дао сам допринос згради у којој ће се школовати млади Срби. У складу с том одлуком, 1986. године дао сам донацију за нови Српски православни факултет. За овај гест, патријарх Герман ми је лично предао диплому „Ктитора“. Морам рећи, од многих признања које сам добио у животу, ово ми је веома посебно и драго. Ово је само један пример и не желим да причати о стварима које сам наставио радити сада већ више од 35 година. Неукусно је хвалити самог себе.

Но, да се вратимо на Ваше питање. Невероватно је колико жара улажу неки политички лидери када се ради о настојањима да се оцрне високи представници и други међународни званичници, а колико су мирни и незаинтересовани када се говори о ниским просечним платама и пензијама или чињеници да најбољи и најсјајнији грађани напуштају земљу јер су превише уморни од подела, реторике која у сећање враћа мрачне слике рата, незапослености, неправде и тако даље. То је резултат њихових дела а не последица деловања високог представника, који је у БиХ да би надгледао имплементацију Дејтонског мировног споразума. И још једном кажем: нема лоших народа.

Еуро Блиц: Да ли остајете високи представник у БиХ, односно да ли је тачно да је дошло до компликација при избору Кристијана Шмита за вашег насљедника? Каква је у томе била улога закључака које је усвојила Народна скупштина РС?

Валентин Инцко: Народна скупштина РС не игра никакву улогу у процесу именовања високог представника. Што се тиче именовања мог наследника, саветовао бих Вам да разговарате са представницима земаља чланица Савета за имплементацију мира. Или са Немачком. Они одлучују о томе. Непримерено би било да ја о томе расправљам. Наравно, остајем високи представник све док се не донесе одлука о мом наследнику и све до његовог доласка.

Еуро Блиц: Зашто је проблем да се обратите посланицима Народне скупштине и да дискутујете о отвореним питањима, којих очигледно има много?

Валентин Инцко: Нису ме позвали да се обратим посланицима Народне скупштине РС и разговарам о отвореним питањима. Из медија сам сазнао да желе да поднесем извештај о свом раду, али нису послали позивно писмо.

Али да појасним: немам проблема са обраћањем НСПС.

Међутим, немам обавезу да подносим извештаје НСПС.

Извештавам Савет безбедности УН-а о напретку постигнутом у имплементацији Мировног споразума и моји извештаји су доступни свима путем УН-овог система и на веб страници моје канцеларије.

Али морам нагласити да напредак постигнут у имплементацији Дејтонског мировног споразума зависи од рада домаћих институција, а не од рада високог представника. Имајући то на уму, тражити од високог представника да извештава о свом раду није у складу с Мировним споразумом и изгледа као да му је циљ пребацивање кривице за чињеницу да они не раде. Укратко, ја извештавам о ситуацији у земљи, а не о свом раду.

Еуро Блиц: Како коментаришете став Русије да ОХР треба да буде затворен и да се одговорност за стање у БиХ препусти домаћим политичарима?

Валентин Инцко: Став Руске Федерације добро је познат и нема се шта коментарисати. Ако тражите моје мишљење, услови постављени за затварање ОХР-а нису испуњени, и док год је то случај, верујем да ОХР треба да остане у земљи. Немачка је 45 година имала ограничени суверенитет, због присуства савезничких снага, САД, Велике Британије, Француске и Совјетског Савеза, али упркос тој чињеници, Немци су били суоснивачи ЕУ. У другој држави чланици ЕУ, Кипру, трупе Уједињених нација, *UNFICYP*, присутне су око 56 година. У мојој

земљи Аустрији имали смо ограничени суверенитет 10 година и захвалан сам савезничким снагама, јер страно присуство може бити корисно. Не може се све поредити, али читаоцима нуди другачију перспективу о трајању ОХР-а.

Еуро Блиц: Шеф Делегације Европке уније, амбасадор Сатлер, такође је изјавио да је потребно смањивати улогу ОХР у БиХ, јер је она неспојива са европском перспективом БиХ. Ако говоримо о представницима међународне заједнице, ко се у БиХ тренутно више пита – ви или амбасадор ЕУ?

Валентин Инцко: Као једна од неколико чланица Управног одбора Савета за имплементацију мира, ЕУ наравно има право на своје мишљење. Ја имам своје, и већ сам одговорио на Ваше питање. Немачка је имала ограничени суверенитет 45 година, али је била суоснивач ЕУ. Дакле, чланство и страно присуство нису неспојиви. Али будимо реални. Босна и Херцеговина није чак ни земља кандидат, а камоли држава чланица. Истодобно се у принципу слажемо да БиХ мора изаћи из међународног надзора. Али то се не може учинити преко ноћи. Тај процес подразумева сазревање.

Узмимо за пример кризу изазвану короном. Да ли је Савет министара одрадио свој посао? Да ли се живот грађана поправио? Зашто толико људи одлази из Босне и Херцеговине, пре свега младих?

Чињеница је да је програм 5 + 2 успостављен пре 13 година, као путоказ властима БиХ да достигну ту тачку, а оне нису учиниле пуно да испуне оно што је неопходно. Штавише, у неким погледима чак видимо и покушаје повратка на старо.

Програм 5 + 2, попут важности поштивања владавине права, у потпуности је компатибилан с приоритетима ЕУ, а испуњење тог програма приближило би земљу статусу кандидата. То је наш заједнички циљ. На земљи и њеним лидерима је да тај циљ постигну што је пре могуће.

То није такмичење између ОХР-а и ЕУ, ОЕБС-а, УН-а или Савета

Европе о томе ко има више да каже. За мене, као горљивог Европљанина, јасно је да Босна и Херцеговина географски и цивилизацијски припада Европи и на крају Европској унији. Уосталом, то је циљ који је БиХ сама себи поставила.

Сви радимо на истом циљу. Само бих волио да то иде брже. Људи не могу чекати заувек!

Перспектива ЕУ не сме бити предалеко! Међутим једна ствар је јасна, дејтонски мандат дат је само високом представнику.

Еуро Блиц: У БиХ сте више од десет година. Какво је ваше мишљење о кључним политичким лидферима – Бакиру Изетбеговићу, Милораду Додику и Драгану Човићу?

Валентин Инцко: Будући да се ближи православни Васкрс, одговорићу на ово питање цитатом из Библије, речима Светог Матеје. „По њиховим ћете их плодовима препознати“.